

Toets flora en fauna

Kruising Esschestraat en Van Rijckevorselstraat te Vught

Datum : 24 april 2019
Projectnummer : 19-0109
Opdrachtgever : Bureau Verkuylen
Veemarktkade 8
5222 AE 's-Hertogenbosch
Veldwerk : N. Arts-Smits
Opgesteld door : N. Arts-Smits
Kwaliteitscontrole : E.J.F. Claassen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In verband met de voorgenomen ontwikkeling op de parkeerplaats op de kruising van Esschestraat en Van Rijckevorselstraat te Vught en de daarvoor noodzakelijke ruimtelijke procedure is het noodzakelijk een quickscan flora en fauna uit te voeren. De voorgenomen ontwikkeling betreft de bouw van vier woningen. Door middel van de toets flora en fauna wordt in beeld gebracht of de werkzaamheden strijdigheid opleveren met de Wet natuurbescherming en hoe eventuele strijdigheid met deze wet voorkomen kan worden.

1.2 Doel

Het doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming.

Het in deze rapportage beschreven onderzoek heeft tot doel het vaststellen van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in de soortlijsten van beschermde flora en fauna in het kader van de Wet natuurbescherming. Op basis van dit onderzoek kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de Wet natuurbescherming wordt gehandeld.

2 Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming. Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet. Daarnaast geldt per provincie beleid voor de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd).

Deze toets flora en fauna is gericht op soortbescherming. Vanwege de lokale aard van de voorgenomen werkzaamheden en de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Vught is een uitgebreide toetsing aan gebiedsbescherming niet noodzakelijk. Het is op voorhand uit te sluiten dat de bouw van de vier woningen een negatief effect heeft op Natura 2000-gebieden of het NNN. De delen over bescherming van gebieden en houtopstanden uit de Wet natuurbescherming en het beleid voor het NNN worden daarom buiten beschouwing gelaten.

2.1 Soortbescherming

Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan; het 'nee, tenzij-principe'.

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De Wet natuurbescherming kent de volgende drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn, §3.1 Wnb;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt, §3.2 Wnb;
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven, §3.3 Wnb.

De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In Tabel 1 zijn de verbodsbepalingen per regime weergegeven.

Tabel 1. Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Categorie 1 (§ 3.1 Wnb)	Categorie 2 (§ 3.2 Wnb)	Categorie 3 (§ 3.3 Wnb)
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	-
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	-
-	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- + Er mag alleen van de verbodsbepalingen worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is;
- + Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid;
- + Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat voorafgaand aan handelingen inzichtelijk moet zijn welke natuurwaarden aanwezig zijn, de kwetsbaarheid hiervan en de mogelijke gevolgen die de handeling hiervoor kan hebben. Bij de uitvoering van de handelingen dienen negatieve gevolgen zoveel mogelijk te worden voorkomen, dan wel beperkt of ongedaan te worden gemaakt. De zorgplicht is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

3 Beschrijving plangebied

Het plangebied ligt in Vught, binnen de bebouwde kom, op de kruising van de Esschestraat en de Van Rijckevorselstraat. Het plangebied bestaat een parkeerplaats met het bijbehorende plantsoen, dat bestaat uit grasland dat gebruikt wordt als honden uitlaatstrook en hagen. In het plangebied staan vijf bomen.

In het plangebied worden vier woningen gebouwd. De twee bomen gelegen tegen de zuidelijke perceelgrens worden gekapt. De drie bomen gelegen op de noordelijke perceelgrens zijn structuurbepalend en zullen derhalve blijven staan.

In figuur 1 op de volgende pagina is de ligging van het plangebied weergegeven. Figuur 2 toont een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving. Op pagina 5 staan enkele foto's van het plangebied.

This aerial photograph shows a residential neighborhood in Amsterdam. A yellow rectangle highlights a specific plot of land, which is the subject of the research. The area is characterized by dense housing, green spaces, and various streets including Eschestrat, Gudestrat, and Eschestrat.

4 van 11

Foto 1. Oostzijde van het plangebied

Foto 2. Zuidoosthoek van het plangebied

Foto 3. Zuidzijde van plangebied

Foto 4. Overzicht plangebied

Foto 5. Uitzicht vanaf plangebied richting westen

Foto 6. Zuidzijde plangebied; hagen

4 Natuurwaarden

In het kader van deze toets flora en fauna heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden. Aan de hand van bekende verspreidingsgegevens uit onder andere verspreidingsatlassen en de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is bepaald welke beschermde soorten in de omgeving van het plangebied voorkomen. Daarnaast heeft een veldbezoek plaatsgevonden. Tijdens het veldbezoek zijn alle op de locatie aanwezige habitats opgenomen. De aanwezigheid van deze habitats vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de habitats zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. De aanwezige habitats zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde plant- en diersoorten. Op basis van expert judgement is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek heeft plaatsgevonden op 20 maart in de middag onder de volgende weersomstandigheden: bewolkt, motregen, 8°C en windkracht 2.

4.1 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor beschermde en vaak kritische planten ten aanzien van hun groeiplaats en de bodem. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat of groeiplaatsen in het plangebied, is het voorkomen van beschermde planten binnen het plangebied uit te sluiten.

4.2 Vlinders

Het plangebied biedt geen geschikte waardplanten voor beschermde vlindersoorten. Het voorkomen van beschermde vlindersoorten is uit te sluiten. Het gebied biedt geen waardevolle nectarplanten voor foeragerende vlinders. De voorgenomen plannen zullen op (beschermde) vlinders geen negatieve effecten hebben.

4.3 Amfibieën

Uit gegevens van de NDFF, RAVON en de Verspreidingsatlas.nl blijkt dat in de omgeving (0-1 km) van het plangebied de volgende beschermde soorten amfibieën voorkomen: Alpenwatersalamander, gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander, bastaardkikker, meerkikker (alle §3.3 Wnb), heikikker en poelkikker (beide §3.2 Wnb). Op een afstand van 1-5 km komen de volgende soorten voor: boomkikker, kamsalamander en rugstreeppad (alle §3.2 Wnb).

Vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Vught, de huidige inrichting van het plangebied en het ontbreken van oppervlaktewater in het plangebied is het voorkomen van beschermde amfibieën van §3.2 Wnb en de meer kritische soorten van §3.3 Wnb uit te sluiten. De algemeen voorkomende Alpenwatersalamander, bruine kikker, kleine watersalamander, bastaardkikker, meerkikker en gewone pad (§3.3 Wnb) stellen weinig eisen aan hun leefomgeving en komen zelfs voor in stedelijk gebied, parken en tuinvijvers.

Het ontbreekt binnen het plangebied aan voortplantingswater. In de achtertuinen van de woningen in de omgeving van het plangebied bevinden zich mogelijk vijvers die wel geschikt zijn als voortplantingshabitat voor algemene soorten amfibieën. Daarmee worden de hagen en het grasland in het plangebied mogelijk incidenteel gebruikt als landhabitat. De hagen kunnen dienen als overwinteringshabitat voor algemene soorten amfibieën. Het kort gemaaide gazon en verharding zijn niet geschikt als leefgebied voor amfibieën. Vanwege de grote mate van verharding in het plangebied,

is het plangebied marginaal geschikt als landhabitat of winterhabitat van algemene amfibieën. Het plangebied zal voornamelijk incidenteel worden doorkruist door amfibieën.

Effectbeoordeling

De herinrichting van het plangebied zal geen invloed hebben op voortplantingshabitat van amfibieën. Vanwege de marginale geschiktheid van het plangebied en de aanwezigheid van (meer) geschikt leefgebied in de omgeving van het plangebied, zal de herinrichting van het plangebied geen negatief effect hebben op landhabitat en winterhabitat van algemene amfibieën.

Mogelijk worden bij de werkzaamheden de mogelijk voorkomende amfibiesoorten bruine kikker, kleine watersalamander, bastaardkikker, meerkikker en gewone pad v verstoord, verwond of gedood.

Alpenwatersalamander gebruikt het plangebied mogelijk incidenteel als landhabitat en overwinteringshabitat. De voorgenomen plannen zorgen ervoor dat land-, overwinteringshabitat verdwijnt en tijdens de werkzaamheden worden mogelijk individuen van Alpenwatersalamander verstoord, verwond of gedood.

Mitigerende maatregelen

Voor de amfibiesoorten gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander, bastaardkikker en meerkikker geldt in provincie Noord-Brabant, in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden, zie §2.1 van dit rapport.

Voor Alpenwatersalamander geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. De Alpenwatersalamander is een soort van tabel 2 van de voormalige Flora- en faunawet. Onder de Wet natuurbescherming mag voor deze soorten gebruik worden gemaakt van een goedgekeurde gedragscode. In dit geval dient aantoonbaar gewerkt te worden volgens de gedragscode flora en fauna voor Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de Vereniging Stadswerk Nederland.

Voor het zorgvuldig handelen dient de volgende periode en werkwijze te worden gehanteerd:

- + Het verwijderen van de begroeiing en het uitvoeren van graafwerkzaamheden op deze locaties vindt plaats in de periode buiten de overwinteringsperiode van deze soorten. De overwinteringsperiode duurt van 1 november – 15 maart.

4.4 Reptielen

Uit gegevens van de NDFF blijkt dat op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied ringslang en levendbarende hagedis (beide §3.3 Wnb) voorkomt.

- + Levendbarende hagedis komt voor op structuurrijke plekken in bossen, heideterreinen, schraal grasland en houtwallen. Vanwege het ontbreken van deze habitats in het plangebied is het uit te sluiten dat levendbarende hagedis in het plangebied voorkomt.
- + De ringslang is een watergebonden soort. Naast water heeft de soort ook veel ruimtelijke variatie nodig, zoals struweel, bladhopen. Het plangebied is niet geschikt als leefgebied voor de ringslang vanwege het ontbreken van geschikt habitat.

4.5 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn geen vogels in het plangebied aangetroffen. Huismus is niet waargenomen binnen het plangebied. In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen; in het plangebied zijn geen groenblijvende struiken aanwezig. Huismussen kunnen het plangebied gebruiken als foerageergebied.

Het plangebied vormt geschikt foerageer- en broedgebied voor vogels. In het plangebied zijn geen nesten aangetroffen van vogels waarvan het nest jaarrond beschermd is.

Effectbeoordeling

Negatieve effecten op broed- en foerageergebied van algemene vogelsoorten zijn redelijkerwijs uit te sluiten; in de directe omgeving van het plangebied is en blijft voldoende geschikt alternatief broed- en foerageergebied aanwezig. Voor vogels geldt dat, indien exemplaren aan het broeden zijn, het verwijderen van bomen en beplanting niet kan plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Gedurende het broeden zijn de nesten van vogels en de functionele leefomgeving strikt beschermd.

Mitigerende maatregelen

Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen dient het snoeien of kappen van bomen en struiken te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen echter geen standaardperiode gehanteerd. Het is van belang, ongeacht de periode, of een broedgeval in de struiken of bomen aanwezig is.

4.6 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit het bronnenonderzoek (NDFF) blijkt dat in de omgeving van het plangebied de volgende soorten vleermuizen voorkomen: gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, franjestaart, tweekleurige vleermuis en watervleermuis (alle §3.2 wn).

De bomen rond de parkeerplaats dienen waarschijnlijk als foerageergebied voor vleermuizen. In het plangebied zijn geen lijnvormige elementen aanwezig die kunnen dienen als een vliegroute.

Het plangebied is ongeschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuissoorten. Tijdens het veldbezoek zijn geen holtebomen aangetroffen die verblijfplaatsen kunnen bieden voor de boombewonende vleermuissoorten.

Overige zoogdieren

Uit het veldbezoek blijkt dat het plangebied voor een aantal algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren geschikt is als leefgebied, zoals de egel en algemene (spits)muizensoorten. Mogelijk functioneert het plangebied als (onderdeel van het) leefgebied van deze grondgebonden zoogdieren van §3.3 Wnb.

Gezien het gebruik, de ligging en de kenmerken van het plangebied kan het voorkomen van meer zeldzame en kritische soorten grondgebonden zoogdieren van §3.2 Wnb en §3.3 Wnb in het plangebied worden uitgesloten.

Effectbeoordeling

De grote bomen binnen het plangebied zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving blijft voldoende, even geschikt foerageergebied behouden, waardoor de kap van de bomen op de zuidelijke perceelgrens geen negatief effect heeft op het foerageergebied van vleermuizen.

Door de voorgenomen plannen verdwijnt (een klein deel van) het foerageergebied en worden mogelijk verblijfplaatsen vernietigd van de egel en algemene (spits)muizensoorten. Mogelijk worden bij het uitvoeren van de werkzaamheden verblijfplaatsen vernietigd.

Mitigerende maatregelen

Voor de egel en algemene (spits)muizensoorten geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen voor deze zoogdiersoorten. Wel geldt de algemene zorgplicht, zie §2.1 van dit rapport.

4.7 Overige soortgroepen

Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat in het plangebied geschikt habitat ontbreekt voor beschermde soorten vissen, libellen, weekdieren en kevers. Het voorkomen van beschermde soorten uit deze soortgroepen kan daarom worden uitgesloten.

5 Conclusies en advies

Uit het veldonderzoek is gebleken dat in het plangebied de aanwezigheid van beschermde soorten planten, vissen, vlinders, libellen, reptielen, weekdieren en kevers kan worden uitgesloten.

De mogelijk aanwezige amfibiesoorten in het plangebied kunnen negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden. Voor deze soorten geldt in Noord-Brabant een vrijstelling op de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming. Echter, voor Alpenwatersalamander geldt geen vrijstelling van de Wet Natuurbescherming, tenzij tijdens de werkzaamheden gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor het zorgvuldig handelen dient de volgende periode en werkwijze te worden gehanteerd:

- + Het uitvoeren van graafwerkzaamheden op locaties waar Alpenwatersalamander voorkomt, vindt plaats in de periode buiten de overwinteringsperiode van deze soort. Dit betekent dat deze werkzaamheden mogen worden uitgevoerd in de periode half april tot half oktober.

De mogelijk aanwezige vogels in het plangebied kunnen negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden. Echter, in de omgeving van het plangebied zijn voldoende geschikte nestgelegenheden en foerageergebied aanwezig. Het snoeien en kappen van bomen en struiken dient buiten het broedseizoen te gebeuren. Gedurende het broedseizoen zijn vogels strikt beschermd. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is, ongeachte de periode, of een broedgeval in de struiken of bomen aanwezig is.

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen, de voorgenomen plannen zullen geen negatief effect hebben op het foerageergebied van vleermuizen.

Door de voorgenomen plannen verdwijnt (een klein deel van) het foerageergebied en worden mogelijk verblijfplaatsen vernietigd van de egel en algemene (spits)muizensoorten. Mogelijk worden bij het uitvoeren van de werkzaamheden verblijfplaatsen van algemene (spits)muizensoorten en egel vernietigd.

Voor de egel en algemene (spits)muizensoorten geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen voor deze zoogdiersoorten. Wel geldt de algemene zorgplicht, zie §2.1 van dit rapport.

Voor alle aanwezige soorten in het plangebied geldt altijd de algemene zorgplicht, zie §2.1 van dit rapport.

Advies en aanbevelingen

De volgende maatregelen dienen te worden genomen om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen:

- + Werken volgens gedragscode voor de Alpenwatersalamander, graafwerkzaamheden onder de hagen in het plangebied uitvoeren tussen half april en half oktober.
- + Het snoeien of kappen van bomen en struiken moet worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is, ongeachte de periode, of een broedgeval in de struiken of bomen aanwezig is.

Literatuur

- + Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- + Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- + Korsten, E. en Regelink J.R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- + Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- + Ministerie van Economische Zaken. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3 december 2016.
- + Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

www.vlinderstichting.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.eis-nederland.nl

www.ravon.nl

© NDFF - quickscanhulp.nl 11-03-2019 15:43:34